

Vloekend in de kerk, trouw aan het evangelie

Een nadere blik op enkele verhalen en uitspraken van Jezus in het evangelie toont hoe Jezus voor mensen aan de marge van de samenleving steeds opnieuw de weg effent van veroordeling naar vergeving, aanvaarding en een nieuwe toekomst. Licht daar geen wezenlijke roeping van de Kerk, ook in haar houding tegenover homoseksuelen?

Erik Buys

In de evangeliën staat een merkwaardig verhaal over een bezeten man die zichzelf met stenen slaat (Marcus 5, 1-20). Hij is duidelijk dood voor zijn gemeenschap want hij verblijft tussen de graven. Als je omgeving jou veroordeelt, vergroot dat de kans dat je jezelf ook niet langer respecteert. Geen enkele van de meerdere persoonlijkheden die de man in hun greep hebben en die werden geboren uit een wanhopig streven naar waardering, valt bij de mensen in de smaak, zoveel is duidelijk. Een blind verlangen naar sociale erkenning bereikt dus het tegenovergestelde van wat het beoogt: wie erdoor bevangen is, geraakt geïsoleerd en verliest zichzelf. Jezus verwoordt die tragiek op Zijn manier: “Wie zijn leven wil redden, zal het verliezen. Wat baat het de mens als hij de hele wereld wint, maar zichzelf verliest of schaadt?” (Marcus 8, 35-36) Als je een onwaarschijnlijk imago ontwikkelt om je wereldse status te redden, word je uiteindelijk niet gewaardeerd om wie je bent. Bovendien reduceer je anderen tot middelen die je narcistische identiteit moeten bevestigen.

© rr

Erik Buys

“Wie kerkelijke normen verabsolueert, respecteert niet de transcendentie van een God die liefde is.”

De bezeten man bevindt zich in een toestand van zelfverlies tot Jezus hem bevrijdt van een kuddementaliteit die bepaalt wat waardevol is. De liefde die Jezus belichaamt, biedt de man het vertrouwen zichzelf te beminnen. Iets gelijkaardigs gebeurt met een vrouw die betrapt is op overspel (Johannes 8, 1-11). Op de

vraag of de wet inzake steniging van toepassing is, antwoordt Jezus met een indirecte verwijzing naar het dubbelgebod van de liefde: “Wie zonder zonde is, mag de eerste steen werpen.” Immers, wie beweert zonder zonde te zijn, vergoddelijkt zichzelf. Dat is een overtreding van het eerste gebod dat oproept om God en diens transcendentie te respecteren. Voor de jood die Jezus is, betekent “God beminnen” inderdaad zoveel als “niets van de geschapen werkelijkheid tot god maken” (Exodus 20, 4-5a), ook niet je eigen identiteit. Het gevolg is dat niemand van de omstanders de vrouw nog veroordeelt. Een realistischere kijk op de eigen zwakheden leidt blijkbaar tot een mildere houding tegenover anderen. Als je jezelf niet vergoddelijkt (of denkt te moeten vergoddelijken), kun je inderdaad “je naaste beminnen als jezelf”. Jezus behoedt de overspelige vrouw voor steniging door de narcistische dynamiek van onrealistische zelfbeelden te saboteren, zoals Hij dat ook doet bij de bezeten man.

Geweldloze liefde

Jezus’ diepe respect voor het hart van de joodse geboden betekent paradoxaal genoeg dat Hij de betrekkelijke aard ervan in de verf zet: “De sabbat is er voor de mens, en niet de mens voor de sabbat” (Marcus 2, 27). Regels zijn volgens Jezus middelen ter bevordering van een samenleven met respect voor ieders integriteit. Een dynamiek van geweldloze liefde vormt het doel en geeft richting aan de menselijke identiteit. Voorbij biologische en culturele gegevenheden roept ze de mens op om zichzelf en anderen te respecteren als niet louter een samenspel tussen *nature* en *nurture*. Volgens de joods-christelijke traditie is de mens immers niet louter geprogrammeerd door de natuur en geconditioneerd door cultuur. De mens is ook ‘kind van God’, deelgenoot van een liefdesdynamiek die zich niet zomaar neerlegt bij de grillen van het lot of bij verstikkende morele gewoontes. Dat heeft emancipatorische gevolgen. De ander appelleert aan een liefde die jou bevrijdt van wat ‘moet’ volgens lichamelijke en sociale impulsen, en die verder reikt dan wat ‘mag’ volgens culturele normen. In de verantwoordelijkheid voor anderen komen we paradoxaal genoeg tot onszelf. We zijn immers in wezen relationeel. Een pedofiel die ingaat tegen zijn neiging om kinderen seksueel te benaderen, is niet langer onderworpen aan een verwoestende affectiviteit. Hetzelfde geldt voor een alcoholverslaafde die zich uit liefde voor zijn naasten laat opnemen, ondanks een eventuele gedoogcultuur aangaande alcoholgebruik.

Onderscheiding

Deelname aan de dynamiek van geweldloze liefde voert tot een onderscheidende beoordeling van ons doen en laten: doen we onszelf en anderen geweld aan of respecteren we onze eigen integriteit en die van anderen? Het eerste is het spook van kwaad en zonde, het tweede de Geest van waarachtig leven. Die Geest wint aan kracht naarmate Jezus meer navolging krijgt en dus overbodiger wordt. Maar juist dan wordt de timmerman uit Nazareth ten volle ‘Christus’ die ‘alles in allen’ is: de realisatie van een reddende liefde die, alweer paradoxaal genoeg, elk individu tot zijn recht laat komen als deelgenoot van één mensheid – voorbij fysieke, sociale en culturele begrenzingen (Kolossenzen 3, 10-11). Hoewel de liefde concreet vorm krijgt via culturele gebruiken, relateert ze tegelijk elke vergankelijke sociale ordening. Jezus beweert zelfs dat “mensen niet trouwen en ook niet worden uitgehuwelijkt”

Wat zegt de Bijbel nu?

“Op dit moment zou het als schandelijk moeten worden beschouwd als iemand met een goede opleiding de Bijbel zou citeren om homoseksualiteit te veroordelen.” Het is een stelling van de Amerikaanse rooms-katholieke priester Daniel A. Helminiak in het voorwoord op de heruitgave van zijn bestseller *What the Bible Really Says About Homosexuality* (1994, 2000). De Nederlandse passionist Mark-Robin Hoogland verzorgde de Nederlandse vertaling van het boek en voegde er nog een selectie van zeven eigen homilieën aan toe.

Als interim-pastoor in een parochie kruiste Hoogland in de jaren 1990 het spoor van homo’s en lesbische vrouwen die, hoewel gedoopt en kerkbetrokken, zich ernstig in de steek gelaten voelden door het kerkinstituut en medegelovigen. Vanuit de spiritualiteit van zijn congregatie voelde de passionist zich sterk geraakt door dat lijden en begon hij met hen de zoektocht naar de diepere vragen die in deze kwestie spelen: “Hoe verstaan wij Gods Woord? Hoe zoeken en verkondigen wij het Koninkrijk van God in onze houding, woorden en daden? Hoe zijn wij samen de geloofsge-meenschap van Jezus Christus die Kerk is?”

Helminiak geeft een historisch-kritische lezing van de Bijbelpassages die spreken over seks tussen mannen – Leviticus 18, 22 en 20, 13; Romeinen 1, 27; 1 Korintiërs 6, 9 en 1 Timoteüs 1, 10 – en van “andere zogenaamde en vermoedelijke verwijzingen naar homoseksualiteit” in de Bijbel. Wetenschappelijk gefundeerd en in toegankelijke taal toont hij aan dat de Bijbel geen morele veroordeling bevat van wat we vandaag onder homoseksualiteit verstaan. “De Bijbel lijkt zich over die vraag niet druk te maken”, concludeert hij zelfs.

Daniel A. Helminiak,
**Wat de Bijbel wél
zegt over homo-
seksualiteit.**
Een kritische en
spirituele herlezing,
Berne, Heeswijk,
2022, 176 blz.

Bestellen kan via
www.kerknet.be –
Klik op shop.

(Marcus 12, 25) wanneer de dimensie van een onvergankelijke liefde finaal verlost van al wat doodmaakt. Evenals Jezus en Paulus wijst Augustinus van Hippo (354-430) op het primaat van de liefde: “Bemin en doe dan wat je wilt.” Tradities moeten naar de geest van die liefde worden beschouwd, en niet naar de letter van de wet (2 Korintiërs 3, 5-6; Romeinen 2, 29). Dat geldt ook voor de interpretatie van de kerkelijke moraal omtrent seksualiteit. Wie kerkelijke normen verabsolueert, respecteert niet de transcendentie van een God die liefde is.

Zegening van homorelaties

De Bijbel veroordeelt niet toevallig seksuele handelingen voor zover ze de menselijke integriteit aantasten, en daarbij maakt hij geen onderscheid tussen hetero- en homoseksualiteit. Jezus maant de overspelige vrouw aan om niet meer te zondigen. Dat betekent onder meer dat ze niet bij een gewelddadige echtgenoot moet blijven aan wie ze is uitgehuwelijkt. Ook de aanvankelijk bezeten man krijgt door Jezus’ toedoen zelfrespect. Jezus daagt Zijn omgeving uit om haar orde niet te baseren op geweld tegen een gemeenschappelijke vijand. Dat soort gewelddadige vrede zondigt tegen de dynamiek van waarachtige liefde. In plaats daarvan pleit Jezus voor de vrede van geweldloos conflict: discussies ‘in eigen huis’ om te ontvangen wie bij nader inzien geen zondaar is. Het initiatief van de Vlaamse bisschoppen om tegemoet te komen aan de vraag naar Gods zegen voor homokoppels, brengt zulke discussies op gang. Dat vloekt terecht met een kerkelijke moraal die homoseksuelen al veel te lang heeft gestenigd. Het kerkelijke huis wordt uitgedaagd om te worden waartoe het geroepen is: bevrijdende zegen voor wie zichzelf moest stenigen, trouw aan het evangelie. III